

**Oponentský posudek diplomové práce Marie Iljašenko „Krajiny paměti ve
středoevropské literatuře – Halič a Bukovina“
(obor komparatistika na FF UK)**

Práce se promyšleně a zevrubně věnuje problematice „krajín paměti“ a s tímto konceptem souvisejících entit jak v teoretickém východiskovém řešení, tak i v analýze dvou konkrétních „krajín paměti“, a to Haliče a Bukoviny. Práce je přínosná jednak volbou interpretačně dosud u nás rozhodně nevyčerpaných beletristických textů, které jsou vneseny do interpretačního rámce na základě soudržného konceptu, jednak – a možná i především – syntetizujícími závěry, které jsou naformulovány jako nosné teze, s nimiž se v uvažování o literatuře dá již zcela produktivně pracovat tak, jako se to děje u dobrých vědeckých článků či knih.

Jako smysluplné se mi jeví už úvodní teoretické řešení, které zkoumá zvolenou problematiku „krajín paměti“ z hlediska sémiotického a komparatistického. Směsice obou přístupů garantuje dostatečnou univerzálnost, ale zároveň i jemnost konceptů a pojmů jakožto nástrojů, jež budou využívány v části věnované konkrétním textům. U tématu „krajín paměti“ jde pochopitelně o problematiku, k níž může něco užitečného poskytnout takřka každá metodologie. Nemá proto žádný smysl vyčítat autorce, že mohla zohlednit ještě to či ono; přesto – spíše jako podnět pro budoucí autorčinu práci na tomto tématu – se mi zdá, že mohly být v potaz vzaty přinejmenším ještě teorie re-prezentace, v nichž se produktivně pracuje třeba s výskytem vlastních jmen (bytostí i míst) ve fikci, s výskytem fakticity, vnášením „reálných“ událostí do fikčního světa atd.

Jako funkční a smysluplné se mi jeví rozhodnutí rezignovat na přísně chronologický výklad proměn literárních obrazů Haliče a Bukoviny a dát přednost členění dle jazyků, za jejichž pomoci jsou tyto obrazy vytvářeny (německy psaná literatura, literatura polská a ukrajinská). Toto rozčlenění materiálu jednak více odpovídá literární komunikaci uvnitř každé jazykové – a kulturní – oblasti, jednak přispívá k přehlednosti práce a k možnosti ji s napětím sledovat, aniž by byl čtenář zatěžován opakováními či konstruováním možných komparací jen na základě jakékoli topologické podobnosti.

V rámci ohledu na čtivost práce, jejíž rozsah z ní činí spíše práci rigorózní než diplomovou, pak chápu i autorčinu tendenci volit znělé názvy jednotlivých částí práce (např. dílčí kapitoly s názvy „Haličané jako divoši“ či „Halič jako Stonehenge“), ale stejně tak i rozhodnutí analyzované texty interpretačně nevyčerpávat, ale vybírat z nich jen to podstatné, čím spolukonstituují ony dvě „krajiny paměti“. Při rozsahu materiálu, který je do práce

zahrnut, je asi nevyhnutelné, aby výkladový diskurs k němu odkazoval především za pomoci uvozovacího „například“. Teprve detailní (a žádalo by si to jistě několikaleté studium podpořené grantem) analýza všech textů by umožnila evidovat zcela přesné kontury obrazů Haliče i Bukoviny; zde by navíc zkoumání literárního materiálu muselo začít brát v potaz i verbální projevy nebeletristické povahy, stejně jako materiál z oblasti výtvarného umění, umělecké fotografie, filmu atd.

Rozšiřování se ostatně nabízí takřka ve všech ohledech; třeba i sémiotické východisko je smysluplně založeno na pracích Jurije M. Lotmana; produktivní by ale bylo vzít do hry i sémiotiku Umberta Eca a z dob, kdy danou tematiku ještě analyticky řešil (především, myslím, jeho knihu *Lector in fabula*).

Přínos práce tedy spatřuji jak v samotném promyšlení a vymezení tématu „krajiny paměti“, z jehož pohledu je oobraz Haliče a Bukoviny v literatuře vykládán, tak i ve zprostředkování celé škály informací o dílech, jež nejsou součástí nynější české kulturní encyklopedie, a to ani při nastavení kategorie uživatel na „literární vědec“. Užitečné je také důsledně dvoujazyčné (překlad v textu; originál v poznámce pod čarou) citování, s jehož pomocí jsou prezentovány prameny i sekundární literatura.

Práci škodí jen dílčí chyby a přehlédnutí. Lotman je opakovaně (např. na s. 17 a 18) v textu zmiňován jako Michail, byť poznámka správně uvádí jeho křestní jméno Jurij. V soupisu literatury je chybně uvedeno „GARTON, Ash“ namísto „GARTON ASH, Timothy“; u jména „SCHMITT Jean Claud“ chybí „e“ (vše s. 129); české vydání knihy Vladimira Proppa z r. 1997 se nejmenuje pouze „*Morfologie pohádky*“; hned dvě chyby lze najít ve způsobu uvedení titulu knižního souboru, který uspořádal Jiří Trávníček; název knihy Josefa Vojvodíka nezačíná „*Od esetismu*“ (vše s. 130). Jazykové chyby lze najít i v textu práce, byť její výkladový tón našťesí pohlcuje a rozhodně nenutí čtenáře, aby se – znuděn tím, o čem čte – takovým hledáním zabýval.

Práci považuji z hlediska kategorie diplomové práce za dílo dosti nadstandardní a rád a jednoznačně **doporučuji k obhajobě s návrhem na hodnocení známkou výborně.**

V závislosti na průběhu obhajoby bych případně i komisi rád navrhl, aby **tato práce byla zároveň uznána za práci rigorózní** (odpovídá nárokům na ni kladeným jak rozsahem, tak, soudím, i kvalitou) a diplomantce aby **na jejím základě byl přiznán titul PhDr.**

V Praze dne 12. 9. 2011

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.